

SLOVO A SLOVESNOST

Časopis pro otázky teorie a kultury jazyka
založený v roce 1935 Pražským lingvistickým kroužkem
ročník 66 číslo 4

A journal for the theory of language and language cultivation
founded in 1935 by the Prague Linguistic Circle
volume 66 number 4

Vedoucí redaktor/ Editor-in-Chief: Jan Kořenský

Redakční rada/ Editorial Board: Mirek Čejka, Miroslav Červenka, František Daneš,
Jana Hoffmannová, Ján Horecký, Petr Karlík, Miroslav Komárek, Alena
Macurová, Olga Müllerová, Jiří Nekvapil, Pavel Novák, Karel Oliva,
Petr Sgall, Ludmila Uhlířová

Výkonný redaktor/ Editorial Assistant: Petr Kaderka

Redaktorka anglických textů/ English Language Editor: Tamah Sherman

Vydává Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky/ Published by the Czech Language
Institute of the Academy of Sciences of the Czech Republic

Redakce/Address: Letenská 4, 118 51 Praha 1, Czech Republic, tel. (+420) 226 228 041

Vychází čtyřikrát do roka/ Published quarterly

Toto číslo vyšlo v listopadu 2005/ This issue was published in November 2005

SLOVO A SLOVESNOST je citováno v Bibliografii Językoznawstwa Slawistycznego, Bibliografii české lingvistiky, Bibliographie Linguistique/ Linguistic Bibliography, Modern Language Association International Bibliography, The Year's Work of Modern Language Studies.

SLOVO A SLOVESNOST is cited in Bibliografia Językoznawstwa Slawistycznego [Slavic Linguistics Bibliography], Bibliografie české lingvistiky [Czech Linguistics Bibliography], Bibliographie Linguistique/ Linguistic Bibliography, Modern Language Association International Bibliography, The Year's Work of Modern Language Studies.

Informace o předplatném podá a objednávky přijímá redakce Slova a slovesnosti a výhradní distributor firma MYRIS TRADE, s. r. o., P. O. Box 2, 142 01 Praha 4, tel. 234 035 200, fax: 234 035 207. Další distributorské firmy nejsou oprávněny titul v ČR šířit. Cena předplatného pro české předplatitele: 280 Kč.

Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., odštěpný závod Praha, čj. nov 6204/97 ze dne 1. 4. 1997. – Reg. č. MK ČR E 559.

Zahraniční předplatné vyřizuje výhradně firma Kubon & Sagner. Objednávky vyřizované jinými firmami nejsou v souladu se smluvními vztahy vydavatele a jsou šířeny nelegálně.

All foreign orders are processed exclusively by the agency: Kubon & Sagner, Buch Export-Import GmbH, D-80328, München, BRD, fax: 004954218-218. Foreign orders processed by other subscription agencies are not in compliance with the agreement between the publisher and the above mentioned agency and are distributed illegally.

Toto číslo je v prodeji v knihkupectví Fišer FF UK, nám. J. Palacha 2, 116 38 Praha 1, tel. 222 319 516, v prodejně Academia, Národní tř. 7, 110 00 Praha 1, tel. 224 229 649, Václavské nám. 34, 110 00 Praha 1, tel. 224 223 511, nebo Na Florenci 3, 110 00 Praha 1, tel. 224 814 621.

Sazba: Marcela Hladíková. Tiskne Bartůněk, Rumunská 36, 120 00 Praha 2.

© Ústav pro jazyk český AV ČR

OBSAH/CONTENTS

Libuše Dušková: Konstantnost syntaktické funkce mezi jazyky 243–260
Syntactic constancy across languages

Nikolaj P. Savický: Existenciální věty v historické perspektivě: osudy indoevropského **es*- 261–269
Existential sentences in historical perspective: The fate of the Indo-European **es*-
Бытийные предложения в исторической перспективе: Судьбы индоевропейского **es*-

R o z h l e d y / D i s c u s s i o n

Jan Kořenský: K článku Od školské spisovnosti ke standardní češtině: reakce na výzvu k diskusi 270–277
On the article From school-imposed literary norms to Standard Czech: A reaction to the call for discussion

Karel Oliva: Požadavky na úroveň diskuse o spisovné/standardní češtině .. 278–290
Requirements for the level of discussion on literary/standard Czech

R e c e n z e / B o o k r e v i e w s

Jiří Kraus: Rétorika a řečová kultura (*Světlá Čmejková*)..... 291–294

Zdena Palková – Jitka Veroňková (eds.): *Phonetica Pragensia, X (František Daneš)* 294–296

Bernard Spolsky: Language Policy (*Giorgio Cadorini*) 296–299

Petr Karlík (ed.): Korpus jako zdroj dat o češtině (*Michaela Křivancová*).. 300–302

Renata Blatná – Vladimír Petkevič (eds.): Jazyky a jazykověda: Sborník k 65. narozeninám prof. PhDr. Františka Čermáka, DrSc. (*Klára Osolsobě*) .. 303–306

Lenka Bayer: Sprachgebrauch vs. Spracheinstellung im Tschechischen: Eine empirische und soziolinguistische Untersuchung in Westböhmen und Prag (*Petr Vybíral*) 307–309

Juraj Furdík: Slovenská slovtvorba (*Diana Svobodová*) 309–311

Lenka Šulová – Chantal Zaouche-Gaudron (eds.): Předškolní dítě a jeho svět / L'enfant d'âge préscolaire et son monde (*Michaela Černá*) 311–314

K r o n i k a / C h r o n i c l e s

Životní jubileum Evy Hajičové (*Jarmila Panevová*) 315–317

Kognitivní lingvistika pohledem tří mezinárodních setkání (*Jasňa Šlédrová*) 317–320

Konstantnost syntaktické funkce mezi jazyky

LIBUŠE DUŠKOVÁ

Syntactic constancy across languages

ABSTRACT: This article presents the findings of a detailed inquiry into syntactic constancy between English and Czech; the clause elements under discussion include the subject, object, adverbial and subject complement. The project assumes the general validity of the principle of end focus (basic distribution of communicative dynamism) as a superordinate factor with respect to syntactic structure. Since the primary word order principle differs in English (grammatical function) and Czech (functional sentence perspective or FSP), the presentation of identical content in the same linear order may involve a different syntactic structure. These assumptions are tested by comparing parallel texts. Instances of divergent syntactic structure are collected and analyzed against the background of identical syntactic renderings which provide the constancy measure. Clause elements are considered with respect to syntactic function, including the formal indicators thereof, sentence position, and the FSP function. The role of FSP as a factor of syntactic divergence has largely been confirmed especially where the divergence involves the subject. In the case of postverbal elements, motivating factors were primarily found in different verb valency and the more nominal character of English. These two factors play a role in the English-Czech translation direction, besides greater compliance of syntactic with semantic structure.

*Ústav anglistiky a amerikanistiky FF UK
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1*

Existenciální věty v historické perspektivě: osudy indoevropského **es-*

NIKOLAJ P. SAVICKÝ

Existential sentences in historical perspective: The fate of the Indo-European **es-*

ABSTRACT: In many languages, existential sentences form a separate type, not only in a semantic sense, but also in their formal aspect (surrounded by a belt of transitional phenomena). In Indo-European, the verb **es-* expressed the meaning of existence and was opposed to zero copula. As this verb attained the function of copula (e.g. in West European languages), in many cases the need for new means of earmarking the existential meaning appeared. This led to the formation of constructions of the type *there is, il y a, es gibt, hay*; this process supported the tendency opposing the prevailing direction of movement towards unification of syntactic structures. Delbrück, for example, expressed doubts as to where the real subject was in the sentence *es ist ein Gott*. These facts arouse a special interest from the standpoint of a theory which seeks the dialectical unity of analogising and anomalistic tendencies in the development of languages.

РЕЗЮМЕ

Бытийные предложения в исторической перспективе: Судьбы индоевропейского **es-*

Бытийные предложения представляют собой во многих языках не только семантически, но и формально обособленный тип (окруженный зоной переходных явлений). В индоевропейском языке глагол **es-* выражал значение существования и противостоял нулевой связке. По мере того, как этот глагол приобретал – напр. в западноевропейских языках – значение связки, в большинстве случаев проявилась, по-видимому, потребность в новых средствах выделения именно бытийного значения, что привело к возникновению конструкций типа *there is, il y a, es gibt, hay*; в этом процессе проявляется тенденция, противоположная преобладающему направлению движения к унификации синтаксических структур: так, напр., уже Дельбрюк выражал сомнение о том, где в предложении *es ist ein Gott* настоящее подлежащее. Эти факты представляют особый интерес с точки зрения теории, которая видит в языке диалектическое единство аналогизирующих и аномалистических тенденций.

Slovanský ústav AV ČR
Valentinská 1, 110 00 Praha 1

Jan Kořenský

K článku Od školské spisovnosti ke standardní češtině: reakce na výzvu k diskusi

On the article From school-imposed literary norms to Standard Czech: A reaction to the call for discussion

ABSTRACT: The author agrees with the need to discuss the problems surrounding the functional stratification of contemporary Czech expressed in the article by F. Čermák, P. Sgall and P. Vybíral (2005). He requests that this discussion take place with maximum effort made to achieve theoretical precision, within a framework of possibilities without a priori ideologizing and in a truly dialogic manner. In this sense, the author provides several suggestions. Above all it is necessary for the differences of opinion originating from varying interpretations of Czech national history to be mutually elucidated, but it is especially necessary to clarify the mutual relationship between the differing methodological points of departure from a purely linguistic perspective. If we are to substitute the previously existing traditional conceptual schemes based on the term 'literary language' with a scheme centered around the term 'standard', it is necessary to do so in a thorough, consistent and structured manner.

*Katedra bohemistiky FF UP
Křížkovského 10, Olomouc
<korensky@ujc.cas.cz>*

Karel Oliva

Požadavky na úroveň diskuse o spisovné/standardní češtině

Requirements for the level of discussion on literary/standard Czech

ABSTRACT: This text is a methodological rather than a “research-based” reaction to the article by F. Čermák, P. Sgall and P. Vybíral (2005). Its central topic is constituted by a detailed survey of individual statements in the article. In many cases, these statements are shown to be in conflict with empirical facts (mainly with corpus evidence) or, even worse, with each other. In the final section, the current paper argues for either producing valid, consistent, and, last but not least, new argumentation in the discussion called for, or for dropping the idea altogether, since it might otherwise endanger the scientific level of *Slovo a slovesnost*. The appendix presents a list of relevant literature which must be considered, should the discussion take place.

*Ústav pro jazyk český AV ČR
Letenská 4, 118 51 Praha 1
<oliva@ujc.cas.cz>*